

קול צופיין

קול צופיין נשאין קול יחדו ירגנו

גיליון מס' 1296

קרה תשפ"ו | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

אתפשטותא דמשה שבכל דור ודור

בני קרח מול בני משה ואהרן

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה?

בפרשת השבוע אנחנו קוראים על קרח והאנשים שמורדים במשה ואהרן "וַיִּקְמוּ לְבְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָמָשִׁים וּמְאֹתָיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם: וַיִּקְהֻלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם פִּי כָל הָעֵדָה כָּל־מִן קְדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל ה' " (במדבר טז). מפורסמים דברי רש"י שהביא את שאלת חכמינו "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה?".

ועונים: "עיניו הטעותו. ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו. שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמורת (כהונה) עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר (ד"ה א' כה, ה) 'כל אלה בניו להימון'. אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום? לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. 'אשר יבחר ה' הוא הקדוש'. טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה" (רש"י במדבר טז ז).

כח הראיה עבר לבני קרח

בדור של הכניסה לארץ הכל מתהפך. בניהם של משה ואהרן לא רואים, ואילו לבני בניו של קרח יש כח ראייה מיוחד. המיוחד שבכולם הוא שמואל שנקרא "הרואה". אמו חנה, מתפללת במשכן לזכות בבנים. עלי הכהן רואה אותה מתפללת הוא לא קולט את המציאות וחושב בטעות שהיא שיכורה. היא רואה שיצא ממנה בן שיבנה את מלכות בית דוד ויכונן את מקדש ה'. "יְדִין אֶפְסֵי אֶרֶץ וַיִּתֵּן עַז לְמַלְכּוֹ וַיְרֵם קֶרֶן מִשִּׁיחוֹ".

אלקנה שמעודד את ישראל לעלות לרגל

אביו של שמואל הוא אלקנה שמעודד את האנשים לעלות לרגל למשכן שילה להתקרב לה', למרות הקלקול של בני עלי שמנצלים את מעמדם ועושקים את הנשים שבאות להתקרב לה' במשכן שילה. "וַיִּבְנֵי עֲלֵי בְנֵי בְלִיעֵל לֹא יָדְעוּ אֶת ה': וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת פְּנֵי ה' פִּי כִּי נֶאֱצַו הָאֲנָשִׁים אֶת מְנַחֵת ה' " (שמואל א פרק ב). הוא מבין שזו הדרך שתקים בעתיד את עם ישראל.

שמואל ששקול כנגד משה ואהרן

מתפילתה של חנה נולד שמואל שגדל בתוך משכן ה', זוכה להיות רואה. מתקופת משה ויהושע פסקה נבואה עד שהוא נולד ועל נחשב אביהם של נביאים. עליו נאמר "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, קוראים אל ה' והוא יענם, בעמוד ענן ידבר אליהם וכו' ". אמרו חכמינו ששקול שמואל כנגד משה ואהרן.

בני משה חוטאים

מצד שני נמצא הנער הלוי מצאצאי משה שמעמיד את פסל מיכה. כך מובא בספר שופטים (יה, ל) "וַיִּקְמוּ לָהֶם בְּנֵי דָן אֶת הַפְּסֵל; וַיְהוֹנָתָן בֶּן גֵּרָשָׁם בֶּן מְנַשֶּׁה, הוּא וּבְנָיו הָיוּ כְהֹנִים לְשִׁבְט הַדָּנִי". במסורת הספרים הנו"ן של מְנַשֶּׁה כתובה נו"ן תלויה, כאילו כתוב משה. ובגמרא "וכי בן מנשה הוא? והלא בן משה הוא? אלא מתוך שעשה מעשה מנשה, תלאו הכתוב במנשה (בבא בתרא קט:)."

בני קרח פורחים בארץ ישראל וירושלים

כחודשיים לפני הכניסה לארץ מתגלית מעלתם של בני קרח "וַיִּבְנֵי קֶרַח לֹא קָתוּ" (במדבר כו יא). ולמה הפסוק הזה לא נמצא בפרשת קרח. כי עד עת כניסתם לארץ הם לא שבו בתשובה שלימה ולכן מקום נתבצר להם בגיהנום ששם הם שרדו עד תקופת הכניסה לארץ. "הם היו בעצה תחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם". וצריך לומר כי בני קרח פורחים התשובה רק בארץ ישראל ועוד יותר כשהם קרובים לקודש הקדשים. אבל במדבר הם היו בעצה תחילה.

בני קרח - יכולת השפעה מדהימה

בני קרח נזכרים בשם אביהם 'קרח' כדי ללמד מה כוחה של תשובה - שאפילו מי שהיה בשיא השאלו יכול לעלות למקום כל כך גבוה. אפשר שבני קרח נזכרו בשם קרח כי הם ניצלו את כח ההשפעה האדיר של קרח שסחף את כל העדה כולה נגד משה. כשהם עושים תשובה הם משתמשים בכשרון האדיר שלהם כדי לסחוף את כל עם ישראל ללכת אחרי ה', ממש כמו שעשו אלקנה ושמואל. בבית המקדש הם מושכים אחריהם את כל העולם. "לְמַנְצַחַת לְבָנֵי קֶרַח מִזְמֹר: כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ קָף הָרִיעוּ לְאַלְהֵיִם בְּקוֹל רִנָּה: כִּי ה' עֲלִינוּ נִרְא מְלָךְ גְּדוֹל עַל כָּל הָאֲרָץ" (תהילים מז).

השילוב המנצה – בני משה ואהרון עם בני קרח

ובאמת צריך שילוב שלהם. כי גם בניו של שמואל התקלקלו וחסאו. מסתבר כי העובדה שהם בניו של שמואל היא לא ערובה להצלחה. לכן צריך דוד המלך להכניס בתהילים את בני קרח בספר השני והשלישי. ואת המזמורים של משה בספר רביעי. ביחד הם מצליחים ליצר מכלול ששומר על עם ישראל, שיכולות ההשפעה הגדולות של בני קרח ינווטו למקומות חיוביים ולא למקומות שלילים.

ואתפשיטותיה דמשה בקל דרא ודרא ובכל צדיק וצדיק

אין דור שאין בו כמשה, ואין דור שאין בו כשמואל

במדרש (רבה בראשית - נו ז) "אין דור שאין בו כאברהם, ואין דור שאין בו כיעקב, ואין דור שאין בו כמשה, ואין דור שאין בו כשמואל". דבריהם בנויים על דברי חז"ל "יעקב אבינו לא מת" (תענית ה). כן כתבו בגמרא (סוטה ג/ב) "ויש אומרים לא מת משה. כתיב הכא 'וימת שם משה עבד ה'" וכתיב התם 'ויהי שם עם ה'". מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש". דהיינו פעולתו של משה רבינו מומשיכה בכל הדורות. כך למדו חכמינו את הפסוק "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנֵךְ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְכוּ" (דברים לא טו) שהמילה "וקם" משויכת למשה שעתידי לקום, ומכאן לתחיית המתים מן התורה (סנהדרין ז:).

פני משה בפני חמה – יהושע לבנה

במקום אחר אמרו חכמים "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה" (ב"ב עה). ללמדך שהאור של משה הוא האור שקורן ביהושע אחרי פטירתו של משה. וכמו שהאור של הלבנה בלילה הוא האור החוזר של החמה שמאירה אבל מסתתרת אחרי כדור הארץ - כך האור של משה מאיר במנהיגי ישראל והוא לא נראה בחושים. על זה נאמר בזהרה. "ואתפשיטותיה דמשה בקל דרא ודרא ובכל צדיק וצדיק" (תיקוני זוהר קיב).

עזרא הסופר - מומשיכה תורה וגאולה

משה מתגלה לאורך הדורות בנשמת עזרא הסופר. ובלשון הגמרא "תנינא, רבי יוסי אומר, ראוי היה עזרא, שתתן תורה על ידו לישאל, אלמלא לא קדמו משה. במשה הוא אומר, (שמות יט) 'ומשה עלה אל האלהים', בעזרא הוא אומר 'הוא עזרא עלה מבל'. מה 'עלה' האומר פאן - תורה, אף עלה האומר להלן - תורה. במשה הוא אומר, (דברים ד) 'ואת' צנה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים', בעזרא הוא אומר, (עזרא ז) 'כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה' ולעשת וללמד בישראל חק ומשפט'" (סנהדרין כב).

ואע"פ שאפשר בהחלט לשאול איך העליה של עם ישראל לארץ ישראל נחשבת לעליה של משה להר סיני. ואפשר שהעליה בימי בית שני היא הישום של התורה שאומר משה לעם ישראל, ובכל מקרה למדנו שהאנשים שנחשבים לנשמת משה הם אנשים שממשיכים את דרכו שהייתה גם לימוד תורה וגם ירושת ארץ ישראל, כך היה יהושע וכך עזרא וכל האחרים שנאמר עליהם שהם ממשיכי משה.

מרדכי היהודי

כן אמרו חכמים שמרדכי היהודי ממשיך את משה. "איש יהודי היה בשושן הבירה. 'איש' - מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו דכתיב ביה (במדבר י"ב) 'והאיש משה ענו מאד'. מה משה עמד בפרץ דכתיב (תהלים קי"ו) 'ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ וגו' אף מרדכי כן דכתיב 'דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו'. מה משה לימד תורה

לישראל דכתיב (דברים ד') 'ראה למודתי אתכם חקים ומשפטים' אף מרדכי כן דכתיב 'דברי שלום ואמת' וכתיב (משל כ"ג) 'אמת קנה ואל תמכור' (מדרש רבה אסתר - ו 1 ב).

למדנו כאן כי מלבד התכונות שכבר ראינו, התכונות של משה שממשיכות לדורות הן הענווה והעמידה בפרץ להגן על עם ישראל. כן אומר בעל המגלה עמוקות שמרדכי היהודי, שהיה ממשיך את דרכו של משה רבינו, "מרדכי בדורו כמשה בדורו הכניע את עמלק דהיינו המן ועשרת בניו". וכמו כן כל המציאות של "קיימו וקיבלו" שזכו לקבל תורה מחדש ברצון, הרי זה ממש המשכת נשמת משה ביתר שאת וביתר עוז.

יותר אור נגלה בתקופת רשב"י

בהקדמת מוהרר"ו זיע"א הוא אומר שרשב"י ממשיך את משה. הוא הזכיר את מאמר רשב"י באדרא רבא (נשא דף קל"ב): שרשב"י יודע מה שידע משה בעלותו להר סיני, ונוסף בו "דאנא ידע דאנפי נהירין ומשה לא ידע כי קרן עור פניו". ולכאורה זה פלא "ואל יפלא האדם מזה כי עם היות שרשב"י אחרון שבתנאים זכה למעלה כזו כי דברים אלו כששונו של עולם אין רשות בפה לפרש עניינם הכמוס והחתום אצלנו". והוא בכל זה רומז על מה שכתוב בספר התקונים על דור הולך ודור בא - "דא משה רעיא מהימנא". מוהרר"ו אומר כי נשמת משה היא נשמת רשב"י, אבל רשב"י יודע שקרן עור פניו כי הדורות הולכים ומתבררים יותר ויותר, כמו שראינו אצל מרדכי היהודי. ולכן האור של רבי שמעון נודע, מה שעדיין לא התגלה אצל משה.

אורו של משיח – אורו של משה

השיא בהתגלות נשמת משה היא במשיח שעתיד להיות נשמת משה שתגלה את סודות התורה. "זכאה דרא דהאי אתגלייא ביה דעתיד כוליה האי לאתחדשא ע"י דמשה ברא בתראה, לקיימא קרא 'מה שהיה הוא שיהיה' (ר"ת משה) ואתפשיטותיה הוא בכל דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, עד מניינא דס' רבוא וכו' והדברים סתומים וחתומין". ובאמת מרדכי היהודי היה שלב של התקדמות בדרך לגאולה שקימו ברצון את התורה. ושלב נוסף הוא ברשב"י שגילה סודות התורה, ושלב נוסף הוא באר"י הקדוש ככתוב שם "ועל דרך זה אל תתפלא ממה שנספר בסוף הקדמה זאת מענין החכם הקדוש הנגלה אלינו בזמננו ובדורינו זה ולא אוכל לפרש ואם תרצה תבין וכו'".

רבי יוסף קארו – התגלות אלוקית תמידית

מכאן נבין את מאורעות חייו של רבי יוסף קארו שהרבה תורה בעם ישראל והתגלה לו אור שמימי לביל שבועות, ואמר לו לעלות לארץ ישראל. והיה עניו במיוחד. וגם זכה להתגלות אלוקית תמידית על ידי המגיד. לכן הוא גם חידש את הסנהדרין שמחברת את כל חכמי ישראל להיות אחד. וכן חיבר את השולחן ערוך שהוא ממש חיבור כל עם ישראל לשולחן אחד. וכל התכונות הללו הן תכונות של משה שעשה את עם ישראל כאיש אחד בלב אחד.

אור החיים הקודש – לעורר את העם לעלות לארץ הקודש

על פי הדברים הללו נבין למה אמר הבעש"ט על רבי חיים בן עטר זיע"א, שהוא ניצוץ משיח. כך כותב רבי גרשון מקיטוב לגיסו הבעש"ט: "אמרת לי פעם אחת שרואה אתה במראה שבא חכם לירושלים ממדינת מערב והוא ניצוץ של משיח, רק שהוא בעצמו אינו יודע, והוא חכם גדול בנגלה ובנסתר ובעל בכי. ואח"כ אמרת לי שאין אתה רואה אותו וכמדומה לך שהלך לעולמו. וכשבאתי לכאן חקרתי אחרי זה הדבר, וסיפרו לי מזה האיש פלאי פלאות. ושמו רבי חיים בן עטר והיה חסיד גדול, חריף ובקי בנגלה ובנסתר, וכו' וסיפרתי להחכמים דברים מה שאמרת עליו ונבהלו משמוע".

כדאיתא
בתיקונים על
משה רבנו
ע"ה שאחר
פטירתו
מתפשטת
הארתו בכל
דרא ודרא
לששים רבוא
נשמות, כמו
שמש המאיר
מתחת לארץ
לששים רבוא
כוכבים"

רבי חיים בן עטר זיע"א עלה לירושלים והקים בה ישיבה שקיימת עד היום. בדרכו הוא הביא עוד יהודים לארץ ישראל ועורר אותם על הגאולה. "והודיע הכתוב כי גאולתו היא ביד הצדיק אשר יהיה קרוב לה", על דרך אומרו 'בקרובי אקדש', הוא 'גאל ממכר אחיו', כי האדון ברוך הוא יקרא לצדיקים 'אח' כביכול דתתיב 'למען אחי ורעי'."

ולכן הצדיקים צריכים לעורר את לב העם לעזוב את הגלות ולעלות לארץ ישראל. "והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם ויאמר להם: 'הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שלחן אביכם? ומה יערב לכם החיים בעולם, וזלת החברה העליונה אשר הייתם סמוכים סביב לשלחן אביכם, הוא אלהי עולם ברוך הוא לעד?'". וכך תבוא הגאולה "בזה יגאל ה' ממכרו". ועל התרשלות הצדיקים שלא עושים כן כתב אור החיים: "ועל זה עתידין ליתן את הדיון כל אדוני הארץ גדולי ישראל, ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב" (ויקרא כה כה).

אתפשטותא דמשה בצדיק שיש לו חלק מהתכונות

מצאנו את אתפשטותא דמשה גם בצדיק וחכם גדול שמרביץ תורה רבים אבל אין בו את כל התכונות של משה, כך אנחנו רואים בגמרא בכמה מקומות שרב ספרא קורא לרבא "משה" (שבת דף קא/ב) "אמר רבא לא נצרכה אלא להתיר ביצית שביניהן. אמר ליה רב ספרא: משה שפיר קאמרת? מטלטלין מזו לזו תנו. אלא אמר רב ספרא לא נצרכה אלא לערב ולטלטל מזו לזו". נמצא אפוא, שבצדיקים וחכמים העוסקים בתורה, המנהלים ומנהיגים את העדה בדרכי התורה, מאירה הארת נשמתו של משה רבנו בגילוי יותר מאשר בכל אחד מישראל ביחידה שבנפשם,

נשמת משה – נשמת אדה"ר ונשמת האבות

בזוהר שם כתוב שהתגלות נשמת משה הייתה לפני דור יציאת מצרים. שנשמת משה היא נשמת האבות ונשמת אדם הראשון קודם שחטא. בכל דור היא משתלמת יותר ויותר. כן כתוב בזוהר על נשמת נח. "ועוד אוקמוה רבנן, דעתידי הנה משה לקבלא אורייתא בדרא דטוקנא, אלא גין דהו רשיעיא" שהיה ראוי משה לקבל את התורה בדור המבול. וכמו שהיה במתן תורה שאמר להם ה' אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו יהיה עליהם ההר כגגית. כך היה בדורו של נח, השפיע להם ה' שפע חומרי באמצעות נח שתיקן כלי עבודה ומחרשה וכלים רבים שמתקנים את קללת אדם הראשון. "זה יחמנו ממעשינו ומעצבון ידיו מן האדמה אשר אררה ה'". והיו יכולים לקבל על ידו תורה ולא קיבלו, וירד עליהם ההר כגגית ובא המבול.

הארת משה בנשמות ישראל – הארה נסתרת

וכתוב בעל התניא שזו הארה נסתרת שמשפיעה מאוד על האדם "וכמו שכתוב בתיקונים דאתפשטותיה בכל דרא ודרא לאנהרא לון וכו' רק שהארה זו היא בנחית הסתר והעלם גדול בנפשות כל בית ישראל" (תניא פמ"ד). "כדאיאת בתיקונים על משה רבנו ע"ה שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות, כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים רבוא כוכבים" (אגה"ק ז"ך).

מסירות נפש על כלל ישראל

וצריכים הצדיקים הגדולים למסור את נפשם למען שישים רבוא ישראל שהם כמו הילדים שלהם. כך אומר משה "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו פי תאמר אלי שאהו בתיקף פאשר ישא האמן את הניק על האדמה אשר נשבעת לאבותיו" (במדבר פרק י"ב). ועיין רש"י ששואל היכן ציווה ה' את משה לקחת אותם על ידיו כאילו הוא ילדם. ובכל מקרה זה היה ציווי ה' כי הנשמה שלו בקרבם. לכן משה מוסר את נפשו עליהם ואומר "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב לב).

"מרדכי בדורו
כמשה בדורו
הכניע את
עמלק דהיינו
המן ועשרת
בניו".
כל המציאות
של "קיימו
וקיבלו" שזכו
לקבל תורה
מחדש ברצון,
הרי זה ממש
המשכת
נשמת משה
ביתר שאת
וביתר עוז

גילוי הנשמה במרן | הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

תורה וארץ ישראל

לולי דמסתפינא היינו אומרים כך על מרן הרב אליהו זצוק"ל שהרי בכל דור יש גילוי של נשמה זו. ויש הרבה תלמידי חכמים גדולים וחשובים. אבל מי שיישם הרבה תכונות מאלה שמנינו לעיל על משה – היה מרן הרב זצוק"ל. מי כמוהו בדורינו שהיה גם תלמיד חכם עצום בתורה בנגלה וגם מוסר את נפשו למען ארץ ישראל במסירות נפש גדולה. גם במאבקים נגד ויתור על ארץ ישראל בהסכמי אוסלו. וגם בהתנתקות. שכולם התבררו כאשליה ושקר גדול. אבל בתקופתם הלך אחריהם הציבור ולא הבין שהם שקר כמו חטא המרגלים.

חיבור תורת הנגלה והסוד

כך כתוב בזוהר לעיל כי נשמת משה תגלה לעם ישראל את מסתרי סודות התורה. וכך היה מרן מקובל גדול שכל רז לא אניס ליה. והיה מלמד את התורה על פי דרכו של הבן איש חי שעיקר תורתו היא לחבר את התורה של הנגלה עם התורה של הנסתר. דרכו של רשב"י ודרכו של מרן רבי יוסף קארו שפסק פעמים בשולחן ערוך על פי הזוהר. וכמוהו דרכו של האר"י הקודש.

מסירות נפש למען עם ישראל

מרן הרב אליהו זצוק"ל היה מוסר נפש לא לומר רע על יהודי. היה מזכיר את דברי הבבא סאלי לא לקלל שום יהודי. היה מסתובב כל חייו ללמד תורה בכל רחבי ארץ ישראל. וכשנבחר לרב ראשי גם ברחבי העולם. למען לימוד תורה לעם ישראל ישב בצעירותו בכלא תשעה חודשים, הכל בשביל הזכות ללמד תורה לעולים שהיו במעברות בתקופת קום המדינה.

ענווה ושפלות רוח

התורה אמרה על משה רבינו "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר י"ב) שלא היה מקפיד על בזיונו. וכך היה מרן הרב אליהו זצוק"ל בכל אורחות חייו. ואספר על כך עוד סיפור: לפני כמה שבועות ביקרתי בבית החולים רמב"ם בחיפה. והיה שם פצוע קשה שהוא נכד של הרה"ג נחמן כהנא שליט"א בעל מחבר סדרת הספרים "מי מנוחות" פירוש על התוס' בש"ס.

הארה בשישים רבוא נשמות ישראל

ילדה אשה אחת כמצרים שישים רבוא בכרס אחת

מצינו בזוהר כי מלבד ההתפשטות של נשמת משה במנהיגי ישראל יש התפשטות של נשמת משה בכלל ישראל שהולך בדרכו. כך במדרש "רבי היה יושב ודורש ונתנמנם הציבור. ביקש לעוררו, אמר: ילדה אשה אחת כמצרים שישים רבוא בכרס אחת... אמר ליה: זו יוכבד, שילדה את משה, ששקול כנגד שישים רבוא של ישראל" (שיר השירים רבה א, ט"ו, ג).

וכן בזוהר "תא חזי, האי שמשא אתגליתא בימקא, ואתפסיא בלייא. ונהיר בשתינ רבוא ככביא. אוף הכי רעיא מהימנא, בטר דאתקניש מעלמא, נהיר בשתינ רבוא נשקותין דישראל, אי דרא פדקא יאות. והאי איהו רזא דגלגולא, דאמר עליה קהלת, (קהלת א) דור הולך ודור בא. ואוקמוה דלית דור פחות משישים רבוא. והארץ לעולם עומדת, דא כנסת ישראל. היא דאתמר בה, (ישעיה סו) והארץ הדום רגלי, (בראשית כח) והיה זרעו פער הארץ" (זהר חלק ג דף רטז/ב).

סיפורים על הרב זצ"ל

מנהיג של דור לדורות

הספד הרב דוב ליאור שליט"א

פרשת 'קורח' הסמוכה לפטירת הרב, עוסקת באחת מהמחלוקות הקשות שהיו בעמנו בעבר הרחוק - מחלוקת קורח ועדתו על משה רבנו. לפי חז"ל, המניע העיקרי למחלוקת נבעה מתוך נגיעה של רדיפת כבוד, ובדורות ההם, שהשאיפה לכהונה ולקרבת אלוקים יקדו בלב - הם רצו להידבק באלוים לא בדרכים שקבעה תורתנו.

יתרה מזאת, הייתה שם קריאת תיגר על משה רבנו אדון הנביאים, שכאילו הוא ממנה אנשים לא בגלל ציווי מלמעלה, אלא מתוך נגיעה אישית. חשד זה הותר על עצם מעמדו של משה רבנו, שכביכול עושה דברים שבדה מלבו, וממילא כל התורה שנתן הומצאה על ידו. חז"ל אמרו (בבא בתרא ע"ד) שבלועי קורח אומרים: "משה ותורתו אמת והן בדאין". כלומר, כתוצאה מתוך אותה פרשה עגומה וקשה, משה רבנו ומעמד הכהונה וישראל - יצאו מחוזקים וממוסדים, שמשם הוא נביא התורה לנצח ואין עוד דוגמתו, ואהרון הוא שנבחר לכהונה לפי שרש נשמתו ורק הוא מתאים לזה ולא אף אחד אחר.

גדולי ישראל במשך הדורות קיבלו תורה ממשם רבנו, כפי שפותחת 'מסכת אבות', והמשיכו את דרך הקבלה מדור לדור עד עצם היום הזה. נסתלק מאיתנו אחד מגדולי הדור, הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצ"ל. הרב, שמלבד גדלותו בתורה ויראת שמים, היה לו כושר הנהגה בכל תחומי החיים, מקובל על חלקי הציבור לכל רובדיהם ומחלקותיהם, וידע כיצד לנווט את ספינת ההנהגה בתוך גלי הים הסוער.

הייתה לו ראייה רחבה להכיר את גודל גילויי ההשגחה העליונה, במה שנוגע בשיבת עם ישראל לארצו. כל האירועים הקשים שפקדו את עמנו, לא ערערו בנפשו את עצם ההתבוננות המעמיקה בתהליך הגאולה, עם כל המורכבויות שמתלוות אליה. הוא ראה את המהלכים כתהליך הגאולה וכקיום הבטחת נביאי ישראל, ראה את החיוב והאור למרות שישנם גם עניינים שהעיבו על שמי היהדות. השפעתו על החיים במדינת ישראל ועל העולם היהודי בכלל, איננה מצטמצמת רק לדור הזה אלא ישפיעו גם לדורות הבאים.

נאסף אור גדול, ושומה עלינו, על בני המשפחה הקרובים והידידים וכל תלמידי חכמים שבדור, להמשיך את המורשת שלו, "דבריהם של גדולי ישראל הם הם זיכרונם" (רש"י בראשית ו').

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים ויקום לגורלו לקץ הימין.

עזות דקדושה

לרב היתה עזות דקדושה. כשהיה צריך לעשות משהו, היה אומר לנו: "תעשה. אתה מה אכפת לך?" עם זאת, היה רגיש מאוד לאנשים. אם היינו מלווים אותו בדרך רחוקה, הוא היה זוכר איפה גר כל אדם, וכשהיה מגיע לצומת שהוא צריך לפרוש בה היה הרב אומר לו למהר כדי שיגיע לביתו בזמן, שלא יחכו לו.

הרב כיבד מאוד את הרבנית שתחיה, ויחד עם זאת רצה מאוד להעביר את השיעור גם כשחזר מנסיעות ארוכות וכד'. כשהרב היה חוזר מחו"ל או מנסיעות ארוכות, היינו מחכים לתשובה האם יהיה השיעור או לא, והשיקול היה הרבנית. אם היא דואגת לרב - לא יהיה שיעור. כי אם היא לא תשמור על הבריאות שלו, מי ישמור? התלמידים היו שואלים את הרב שאלות בלי להתחשב בזמן שלו ובצורך שלו לאכול או לנוח. כשהיינו הולכים עם הרב בעליות - התלמידים לא היו מפסיקים לשאול שאלות. והעוזרים, הרב מוצפי או רבי שלום קנוניאן הכהן, היו אומרים לנו לפעמים: תנו לרב לנשום בעלייה. תשאלו שאלות במישור או בירידות. אבל הרב תמיד היה עונה, בירידות או בעליות. לא משאירים שאלה הלכתית בלי תשובה.

(משה כהן, בית-אל)

אחרי הביקור התקשר אלי הרב נחמן כהנא וסיפר לי סיפור על מו"ר אבא זצוק"ל. הוא סיפר כי אימו המבוגרת הייתה גרה בבנין של מרן הרה"ג אליהו זצוק"ל. והיא סיפרה לכן שלה כי כשהרב מרדכי אליהו זצוק"ל היה רואה אותה הולכת לזרוק את האשפה בפח. הוא היה לוקח מידיה את שקית האשפה וזורק אותה לפח במקומה. ואמר לה בנה הרב נחמן שהוא רב גדול וזה לא כבוד התורה. אבל זה לא הועיל, כי הרב היה מתמיד במנהגו לכבד את האשה המבוגרת שזכתה להביא לעולם תלמיד חכם צדיק כמו הרב נחמן כהנא שליט"א.

אני נותן עצות, אל תאמר קבלו דעתי

עוד ניתן להזכיר מה שהיה מרן הרב זצוק"ל מזכיר את המשנה (אבות פרק ד ח) בשם רבי ישמעאל שהיה אומר "וְאֵל תֹּאמַר קְבֹלוּ דַעְתִּי, שְׁהֵן רְשָׁאִין וְלֹא אֶתְהָ". והיה אומר אני לא פוסק הלכות לחייב את הציבור. אני רק נותן עצות. אם ירצו יקבלו דעתי ואם לאו - לא יקבלו. ודבר זה היה מבדיל אותו מכמה וכמה חכמים שדרשו מהציבור שיקבלו את פסק ההלכה שלהם, והיו מקפידים אם מישהו לא היה נוהג בדרכם. וכמה מחלוקות היו בגלל זה. ומרן היה נוהג מכך.

העז והענווה

התורה מספרת שאצל משה היה גם עוז גדול כשדרש מפרעה לשחרר את עם ישראל. והכל בדרך ארץ וענווה. כך חכמינו אומרים כי שבעים הזקנים לא זכו לעלות להר סיני כי לא הייתה להם מסירות נפש למען עם ישראל ללכת לפרעה. ולא עוד אלא שמתו בתבערה כאשר היו מתאוננים. כך היה מרן הרב עומד בעוז על קיום התורה וקדושת ארץ ישראל. לא פעם היה אומר את דעתו בתוקף מול ראשי ממשלה ומו"ל שופטים חשובים בעלי עמדה. ובגלל מסירות הנפש הזו של משה זכה לעלות להר לקבל תורה נשגבה, וכן מרן הרב זצוק"ל.

קדושה ורוח הקודש

כן היה הרב זצוק"ל נוהר בקדושה מאוד, במיוחד במאכלו, כידוע. והיה מזכיר כי משה, אפילו בחום של מצרים בחודש סיון, לא ינק חלב של עכו"מים. וכך צריכים אנחנו להזהר בחלב נכרית. כן היה בעל רוח הקודש ויש בזה סיפורים רבים עד אין סוף. סיפר לי רב חשוב כי הוא יצא מבית החולים עם בן שנולד לו ואמרו לו ביום שישי אחרי בדיקות שבנו לא שומע כלל. בא בצער לבית הרב זצוק"ל ביום שישי בין השמשות, והרב אמר לו שבנו בריא לגמרי. ביום ראשון הלך לבית החולים ואמרו לו שבנו בריא לגמרי והיה פלא.

כוחה של תפילה וזכות אבות

כך היה משה מתפלל על עם ישראל בחטא העגל, בחטא המרגלים, התפלל על מרים, התפלל תקטו תפילות להכנס לארץ. וכך היה מרן הרב מארגן תפילות המוניות למען עם ישראל. כך היה משה פועל מכח זכות אבות כמו שמו"ב בפרשת שמות. וכך היה מרן הרב מעורר את ישיני חברון. ומחובר בכל הוויתו לציון של רבי שמעון ורבי יהודה ושאר צדיקים. ובאמת אפשר להביא אין ספור דוגמאות על מרן הרב שהיה פועל בדרכו של משה רבינו וכל הצדיקים לאורך הדורות שהמשיכו את דרכו. ויהי רצון שגם אנחנו נדבק בתורה שלו שממשיכה את דרך הקודש הזו.

תשובה כהלכה

הטוב ? צניק עשה. זה זמן רב שאני מתפלל על משה סכל הלב וזוכה, ואני לא נענה. אני מיואש ולא יודע אם בכלל התפילות שלי נענות, והדבר גורם לי עצבות כי ייתכן שלא אקבל את הדבר שאני כל כך רוצה. מה לעשות? א. פשוט שה' מצפה לתפילתיך. ב. חזור והתפלל על כך שוב ושוב, ומי לנו גדול ממשה רבנו שהתפלל 515 תפילות כדי להיכנס לארץ. ג. יכול להיות שה' מתכנן דבר טוב יותר עבורך, רק שאנחנו לא מבינים תמיד איך. לכן טוב לומר: "את הטוב תקרב ואת הרע תרחק והטוב בעיניך עשה".

כרע ? קרא. למה משה פרש מאשתו? למרות שהוא במדרגה גבוהה יותר משאר הנביאים, זו מצווה להביא ילדים לעולם. אז בגלל שהוא גדול הוא לא יביא עוד ילדים! זה באמת היה סוג של חיסרון. אבל זה היה הכרחי כיוון שמשם במדבר היה צריך כל הזמן להיות מוכן לדבר ישירות עם הקב"ה (ספרי במדבר פרשת בעלולתן פיסקא ק), כדי שיהיה טהור בכל עת.